

Kaupunginhallituksen lausunto tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta 2024

Kaupunginhallituksen vastaukset arviointikertomuksen kohtiin korostettuna harmaalla värillä.

1 Puheenjohtajan puheenvuoro

TEOT OVAT KAUNEINTA PUHETTA!

Alkuun arviointikertomuksen **lukuohje**. - Puheenjohtajan katsaus edustaa vain ja ainoastaan tämän omaa kantaa ja mielipidettä. Sitä ei siis pidä tulkita osaksi kertomusta eikä katsausta ole käsitelty lautakunnassa. Sen sijaan kaikki muut arviointikertomuksen asiat, jotka tuodaan tarkastuslautakunnan esityksenä valtuustoon, on hyväksytty yhdessä ja yksimielisesti.

Kaupunginhallituksen vastaus:

Yksittäisen viranhaltijan tai työntekijän tarpeeton, mustamaalaamiseksi tai solvaamiseksi tulkittavissa oleva kommentointi on asiatonta, vaikka se esitetäänkin puheenvuorossa eikä osana varsinaista tarkastuskertomusta.

Kädessäsi on valtuustokauden vv. 2021–2024 viimeinen eli neljäs arviointikertomus. Siksi olettaisi valtuutettujen jo olevan perillä **lautakunnan roolista suhteessa valtuustoon ja kaupunginhallitukseen**. Tarkastuslautakunta valtuuston apuelimenä ei tarkasta miltään osin valtuuston toimintaa eikä sen päätöksiä. Se ei olisi mahdollista senkään vuoksi, että lautakunnan jäsenistä enemmistö on valtuutettuja.

Sen sijaan kaupunginhallituksen yhtenä tehtävänä on valvoa valtuuston päätösten lainmukaisuutta pannahsaan ne täytäntöön. Sen lisäksi osallistuvassa kunnassa asukkaat arvioivat tehtyjä päätöksiä, voivat laatia niistä valituksia ja viime kädessä antaa päättäjille tuomio vaaliuurnilla. Valtuutetut ovat vastuussa kuntalaisille.

Tarkastuslautakunnan **keskeisin arvioinnin kohde on kunnanhallitus**, jonka tehtävänä on johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta. Lisäksi se konsernijohtoon kuuluvana vastaa kuntakonsernin omistajaohjauksen toteuttamisesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Tarkastuslautakunta ei ole millään tavalla osallistunut päivän kunnallispolitiikkaan toimimalla "varjohallituksena" kuten joskus aiempina vuosina kuulemma tapahtui.

Arviointikertomus, jossa arvioinnin tulokset esitetään valtuustolle, on tarkastuslautakunnan käsitys siitä, miten kunnanhallitus, muut kunnan viranomaiset ja kunnan tytäryhteisöt ovat onnistuneet strategian ja valtuuston tahdon toteuttamisessa. Arvioinnissa pitää huomiota kiinnittää erityisesti siihen, mitkä tavoitteet eivät ole toteutuneet. Apuna voidaan käyttää mittareita ja arvoasteikkoja.

Arviointiin kuuluu myös kannanotto kunnan ja kuntakonsernin toiminnan järjestämisen tuloksellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta. - Lautakunta informoi havainnoistaan valtuustoa ja valtuusto päättää mahdollisista toimenpiteistä tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä. Prosessiin kuuluu se, että valtuusto pyytää kunnanhallituksen lausuntoa lautakunnan konkreettisista havainnoista ja huomioista. Hallitus antaa lokakuussa vastauksensa valtuustolle ja sen päätettäväksi jää, tyytyykö valtuusto saatuun selvityksen. - Edellisen eli v. 2023 arviointikertomuksen havainnoista kaupunginhallitus jostain syystä kieltäytyi lausumasta mitään. On erittäin huolestuttavaa, mikäli kaupunginhallitus jatkossakin valitsee vaikenemisen linjan perustelematta asennettaan mitenkään.

KAUPUNGINHALLITUKSEN JAOSTOJEN TOIMINTA

Valtuusto perusti 12.6.2022 avukseen kaupunkisuunnittelu- sekä konserni- ja elinvoimajaostot. Ensin mainittu on toiminut muitten toimielinten tapaan julkaisemalla mm. esityslistansa ja pöytäkirjat kaupungin verkkosivuilla. Myös sen toiminta eri kaavojen ja Apoli-ohjelman valmistelussa puoltaa jaostoa hallituksen apuelimenä.

Sen sijaan **konserni- ja elinvoimajaosto** näyttää toimivan eräänlaisena "salaseurana". Se on ollut noudattamatta kaikkia hallintosäännön määräyksiä muun muassa kokoustensa ja pöytäkirjojen pitämisestä, jotka ovat puheenjohtajan vastuulla. Nytemmin on selvinnyt, että jaosto jossain vaiheessa, kun asiasta kirjoitettiin lehteen, alkoi laatia muistioita (joista monet lienee muokattu jälkikäteen), mutta piilotti ne tietosuojamuurin taakse suojattuun "Cloud meetingiin", jonne pääsy on ainoastaan luottamushenkilöillä.

Kyseinen jaosto on kiistatta kunnan toimielin. Kuntalain 107 §:n mukaan "toimielinten päätöksistä pidetään pöytäkirjaa". Muistio ei ole pöytäkirja. Kunnan kokous- ja muu toiminta perustuu kirjalliseen dokumentointiin jo senkin vuoksi, että asioita voidaan perästäpäin tarkistaa.

Konsernijaosto on pitäytynyt härkämäisesti siinä kannassaan, ettei se tee päätöksiä vaan ainoastaan valmistelee asioita. Tämä johtaa erikoisiin tilanteisiin. Valtuuston käsitellessä kaupungin ilmasto-ohjelmaa 31.4.-25 esittelytekstissä luki konsernijaoston käsitelleen asiaa ja antaneen siitä lausuntonsa. Lausuntoa ei kuitenkaan ollut mistään luettavissa? - Onko niin, että jaosto tuota "valmistevaa rooliaan" suojellakseen ei julkisesti anna lausuntoa eikä myöskään tee esityksiä mistään asiasta, koska esitys ja lausunto olisivat selkeitä päätöksiä?

Konserni- ja elinvoimajaoston tehtäväkenttä on mitä tärkein. Nyt kaupungin konserniohjeisiin ja omistajaohjausasioihin ei ole jaoston toiminnan aikana tehty ainuttakaan uutta ohjeistusta eikä muutosta. Ja mikä on tärkeämpää, kun kunnan elin- ja pitovoimasta huolehtiminen - eikä senkään tiimoilta olla nähty mitään esitystä tai valmistelua jaoston taholta.

Mikäli konsernijaoston toimintatapa on vain informaation jako ja keskinäiset keskustelut eri aiheista ilman että jaoston toiminnasta on mitään ulospäin näkyviä esityksiä tai muuta konkretiaa, niin **jaosto voidaan täysin tarpeettomana lakkauttaa. Tällä hetkellä se näyttää toimivan vain itseään varten!**

JOHTOPÄÄTÖS JA SUOSITUS

Edellä mainittujen kahden jaoston perustamista todisteltiin sillä, että näin voidaan keventää kaupunginhallituksen työtaakkaa. Näin ei kuitenkaan ole käynyt, kun tarkastellaan hallituksen kokousten kestoja, jotka usein kestävät viisikin tuntia!

Uutta strategiaa laadittaessa tulee tarkasteluun ottaa kummankin jaoston asema ja tarpeellisuus ja vähintäänkin saattaa konserni- ja elinvoimajaoston toiminta julkiseksi ja hallintosäännön määräysten mukaiseksi.

KAUPUNGINHALLITUKSEN ONNISTUMINEN

Kunnan tarkoitus on edistää asukkaitensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. **Kuntalain tarkoituksena on luoda**

edellytykset kunnan asukkaiden itsehallinnon sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumiselle kunnan toiminnassa. - Eräs indikaattori on kuntavaalien alhainen äänestysprosentti, joka v.2021 vaalissa oli 50 % ja viimeksi toimitetussa 52 %. Jos ainoastaan puolet noin 12.000 äänioikeutetuista viitsii käydä vaaliurnilla sen pitäisi herättää kaupungin johdossa vakavaa pohdiskelua passiivisuuden syistä.

Valtuustoaloitteen pohjalta ns. **OSBU- hanke (= osallistava budjetointi)** lähti hyvin liikkeelle 65.000 euron voimin ent. kuntakeskuksissa. Kun vuoroon olisi tullut keskikaupunki hallitus mitenkään perustelematta poisti varauksen budjetista. Kysymys ei ole rahasta vaan hallituksen kylmästä arvovalinnasta ja siitä, ettei kaupunki edes pyri edistämään asukkaiden osallistumista lähiympäristön asioihin. - Jotain kertoo sekin, ettei hallintosäännössä hallituksen pj:n yhdeksi tehtäväksi määrätty "yhteydenpito sopivalla tavalla kunnan asukkaisiin" ole miltään osin toteutunut.

Kaupungin huomion painopisteestä kertoo myös se, ettei syksyllä 2024 toimeenpantavaksi luvattua kuntalaiskyselyä saatu aikaiseksi. Se tehtiin vasta maaliskuussa 2025, jolloin laajaa, koko valtuustokauden kattavaa hyvinvointiraporttia ei voitu tehdä nykyiselle valtuustolle - eikä edes tilivuodelta saatu raporttia tarkastuslautakunnan käyttöön. - Mitä tuumaisitte siitä, että arviointikertomus tilivuodelta tulisi vasta ensi keväänä?

Hallitus ei onnistunut katkaisemaan väestön jatkuvaa vähenemistä. Eikä myöskään pysäyttämään alueellista segregatiokehitystä. Hallitus keskittyy liikaa hallinnoimiseen ja reagoi jo tapahtuneisiin asioihin erikoisen pitkine kokouksineen. Mistähän se kertoo? Hoidetaan vain ne asiat, jotka kaatuvat päälle - kun pitäisi olla proaktiivisesti luova ja visioda tulevaa - jalat maassa ja pää pilvessä!

Täysin utopistisiin hankkeisiin (kuten henkilöjunaliikenteen aloittaminen Turun-Uudenkaupungin välillä) ei kannattaisi enää enempää tuhata resursseja, koska periodi on min. 5–10 vuoden päässä. Tärkeämpää olisi kehittää yritystoimintaa tässä ja nyt!

Tuo juttuni otsikko **"TEOT OVAT KAUNEINTA PUHETTA"** on lempilauseeni kunta-politiikassa ja hartaasti toivon, että kaupunginhallituskin ottaisi sen omakseen!

KAUPUNGINARKKITEHDIN TOIMINTA

Pääkirjaston peruskorjauksesta on lautakunnan arviointi sivuilla 26–27.

Maallikolle on käsittämätöntä, että hankkeeseen käytetty aika on viisi (5) vuotta ja kustannukset peruskorjauksesta, väistötilavuokrista ja sen lisäksi tarvittavine ulkomaalauksineen ja lahovikojen korjauksineen nousee neljään (4) miljoonaan!

Mitkään selittelyt eivät poista sitä tosiasiaa, että kirjaston peruskorjaus on hinnaltaan ja kestoaltaan arvioituna mennyt totaalisesti pieleen. Sen paremmin arkkitehti kuin kukaan muukaan ei kanna vastuuta tapahtuneesta, mikä on kaupungin rakentamisen kulttuurissa ja muissakin kohteissa sääntönä.

Ilmasto-ohjelmassa puolestaan tapahtui sellainen kummallisuus, että valtuustoaloitteesta ja ilmastolain kuntia velvoittavasta säädöksestä laatia kaikille kunnille nimenomaan ilmasto-ohjelma, tulikin meille ei ilmasto - vaan ilmasto-, ympäristö - ja vesiensuojeluohjelma, jossa kärkihankkeet ovat täysin jossain muualla kuin ilmastokriisin torjumisessa ja päästöjen vähentämisessä. Hanketta valmisteltiin tilivuoden aikana ja ohjelma hyväksyttiin valtuustossa 31.3.2025.

Tämä tapahtui ilman, että alkuperäistä toimeksiantoa ilmasto-ohjelman laatimisesta olisi mikään luottamustoimielin valmistelun aikana laajentanut koskemaan paitsi Sirppujokea, myös Itämerta ja Selkämerta! Laadittu ilmasto- ja ympäristöohjelma on laajuudessaan massiivinen ja ohjelman seuranta täysin utopistinen. Niinpä se muistuttaakin enemmän aikuisten väritys- ja satukirjaa kuin konkreettista ilmasto-ohjelmaa tavoitteineen alentaa mm. CO2 päästöjen määrää 85 %:lla vuoteen 2030 mennessä.

Kaupunginarkkitehdin menettely asiassa kuvastaa sitä, ettei hänellä ole minkäänlaisia pidäkkeitä olla kuulematta luottamustoimielimiä ja hän voi kävellä jopa valtuuston yli. Väkisisin joutuukin kysymään, eikö kaupunginarkkitehdillä ole kaupunkioorganisaatiossa ketään esihenkilöä?

Edellä olevasta arvostelusta huolimatta on annettava vilpitön ja täysi tunnustus kaupunginarkkitehdille ja kaupunkisuunnittelutiimille monista kaupungin viihtyvyyttä lisäävistä, idearikkaista kaupunkikuvamme kohentamiseen liittyvistä toimista. Tästä viimeisimpänä osoituksena saatu palkinto Suomen paras kaupunkikeskusta v. 2025.

KOOSTE TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOISTA

Sivuille 24–25 on koottu lautakunnan keskeisimmät **havainnot valtuustokaudelta**. Harvemmin ehkä huomataan, että lautakunta on varsinaisen tehtävänsä ohessa toiminut "**unilukkarina**" monissa asioissa, joihin hallintotehtäviä suorittavien resurssit eivät riitä. Itselleni ex. kaupunginsihteerinä ja -lakimiehenä on ollut muita helpompi penkoa ja nostaa pöydälle unohtuneita tai laiminlyötyjä asioita. - Tällaisista esimerkkinä vaikkapa vanhojen valtuustoaloitteiden perkaaminen, vanhentuneiden sääntöjen ja taksojen päivittäinen, hallintosäännössä edellytettyjen ohjeiden laatiminen jne.

- Tarkastuslautakunta ei tietenkään puutteita korjaa vaan huomauttaa laiminlyönneistä.

Joskus huomautukset etenevät hallinnossa hitaasti. Tällaisesta esimerkkinä **jätevesisopimusten** tarkistaminen (lähinnä Laitilasta tulevien parin liittyyjän kohdalla), josta lautakunta jo kuusi vuotta sitten raportoi kaupunginhallitukselle. Vasta kuluvan vuoden maaliskuussa hallitus lähestyi Laitilan kaupunkia neuvottelupyynnöllä. Asiassa hymyilyttää se, että kaupunginhallitus vasta nyt näkee jätevesisopimuksien tarkistamiset tarpeellisiksi pitäen ajatusta omana keksintönään - vaikka Uusikaupunki on tässä välissä vuosikaudet subventoinut laitilalaisia yrityksiä!

KIITOKSET

Lämmin kiitos kaikille, jotka olemme saaneet vieraaksi lautakunnan kokouksiimme. Olen yrittänyt luoda kuulemisiin rennon positiivisen ilmapiirin ilman turhaa pönäkkyyttä. Kiitokset myös talousjohtajille miellyttävästä yhdessä tekemisestä sekä erityisesti viestintä- ja palvelusihteeriksi Eeva Sinervälle, joka on innostuneesti tarttunut uusiin tehtäviin ja huolehtinut pitkien kokoustemme catering-palveluista. - Samoin erityiskiitos vuonna 2023 tiimiimme tulleen JHT, KHT- tilintarkastaja Sari Isakssonille, jonka ammattimaisesta ja asiantuntevasta otteesta olemme inspiroituneet!

Lopuksi lämpimät kiitokset & halaukset kollegoille. Olemme viettäneet kymmeniä tunteja yhdessä eikä koskaan ole tullut aika pitkäksi. Pienestä kritiikistä (jota aina kuuluukin olla) huolimatta olemme pyrkineet arvioimaan kaupungin taloutta ja hallintoa positiivisella otteella yhteiseen hyvään tähdäten. - Kun kautemme nyt on päättymässä - niin pakko se on myöntää, että vaikka nyt tunnen valtavaa helpotusta rankan puheenjohtajapestini loppuessa - niin samalla suurta haikeutta. - Ehkä meidän pitäisi syksyllä vanhaan tapaan perjantaisin kerran kuukaudessa kokoontua "parantamaan maailmaa"!

Suuret kiitokset kaupungin henkilökunnalle uurastuksestanne tilivuonna. Muutamasta kriittisestä huomiosta huolimatta olette onnistuneet tehtävässänne. Samoin kiitän luottamushenkilökollegoita yhteistyöstä ja erityisesti niitä, jotka eivät enää jatka valtuustossa.

Toivon kaupungin henkilökunnalle virkistävää kesää ja aurinkoisia lomapäiviä. Uusille valtuutetuille ja muille luottamushenkilöille toivon rohkeutta ja menestystä tehtävissänne. - Käyttäkää kaupungin asioissa omaa järkeänne, jolla pärjää työelämässä - ja eläkeläisenä. Se riittää vallan mainiosti.

Tarmo Kangas

tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

P.S. Laskujeni mukaan olen toiminut tarkastuslautakunnassa yhteensä 16 vuotta, joista kahdeksan puheenjohtajana. - Kaupunki voisikin hakea minulle " tarkastusneuvoksen arvonimeä " - mikäli sellainen on olemassa... 😊

Kuvassa: Tarja Huovinen, Eija Maikola, Matti Ankelo, Päivi Sandell, Mikko Saari, lautakunnan vpj. Mauri Pietilä, sihteeri Eeva Sinervä, edessä lautakunnan pj. Tarmo Kangas sekä tilintarkastaja Sari Isaksson.
(Kuva: Jani Virtanen)

2 Tarkastustoiminta

2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja tavoitteet

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisina pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Sen lisäksi mitä kuntalain 121 §:ssä säädetään, tarkastuslautakunnan on Uudenkaupungin kaupungin hallintosäännön (voimaan 1.1.2023) 90 §:n mukaan:

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi,
- huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa sekä,
- tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain valtuustolle annettavassa arviointikertomuksessa. Ennen arviointikertomuksen valmistumista tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Tarkastuslautakunta voi raportoida tilikauden aikana valtuustolle myös muista merkittävistä havainnoista.

2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Jäsen

Varajäsen

Tarmo Kangas, pj.	Matti Rantanen
Mauri Pietilä, vpj	Matti Karhu
Matti Ankelo	Pentti Aitamurto
Tarja Huovinen	Taija Viljanen
Eija Maikola	Eija Rosendahl
Mikko Saari	Jani Vaitiniemi
Päivi Sandell	Hanna Helin-Luotonen

Tarkastuslautakunnassa on seitsemän jäsentä. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Lautakunnan muiden jäsenten ja varajäsenten tulee olla 1.6.2025 alkaen valtuutettuja tai varavaltuutettuja.

Tarkastuslautakunnan toiminta poikkeaa täysin muista lautakunnista. Lautakunta on vakiintuneesti pitänyt kokouksensa kuukausittain perjantaisin alkaen kello 10. - Kokousaika johtuu siitä, että tilintarkastaja ei asu paikkakunnalla ja kuultavia, eli talousjohtajaa ja muita viranhaltijoita olisi hyvin vaikeaa saada paikalle arkilmana. Lautakunta on toki Teamsin kautta käyttänyt myös etäyhteyttä.

Keskellä työpäivää pidettävät kokoukset (jotka keskimäärin kestävät noin kolme tuntia) ovat johtaneet siihen vääristymään, että nykyisen lautakunnan jäsenistä ainoastaan yksi on työelämässä ja muut ovat eläkeläisiä.

Suositus

Tarkastuslautakunnan kokouskäytäntö on vakiintunut ja kokousten siirrosta illalla pidettäväksi aiheutuisi suuria käytännön ongelmia ja kokouspalkkioiden kasvua. - Kaupunki korvaa luottamushenkilöitten työansiomenetykset hallintosäännössä tarkoitetulla tavalla.

Tämän takia lautakunta suosittelee, että tarkastuslautakunnan jäseniä valittaessa otetaan huomioon em. ikävääristymä, jotta lautakunnasta ei tulisi "jälkiviisaitten eläkeläisten kerhoa".

2.3 Tilintarkastaja

Valtuusto on jo vuonna 2018 tehnyt päätöksen hankkia tarkastuspalvelut BDO Audiator OY:ltä.

- Ostopalvelujen hankkimista on optioiden kautta päätetty jatkaa. Viimeisin päätös jatkaa em. yhtiön kanssa vuodelle 2025 on tehty valtuustossa 3.2.2025 § 6.

BDO Audiator Oy:n määräämänä kuntalain 122 §:n mukaisena vastuunalaisena tilintarkastajana toimii KHT, JHT Sari Isaksson 1.9.2023 alkaen, ja sitä ennen tilintarkastajana toimi JHT, HT Sinikka Niitynperä.

2.4 Tarkastuslautakunnan työskentely vuonna 2024

Päivämäärä	Aiheita	Kuultavat
26.1.2024	Tilintarkastajan raportointi, Uudenkaupungin matkailutoimisto -Visit Uusikaupunki, Uudenkaupungin museotoimi	Irmeli Laiho-Andersson Mari Jalava
23.2.2024	Osallistumien tarkastuslautakuntien koulutuspäivään, Kaupungin talouden toteutuminen 2023, Uudenkaupungin kaupungin organisaatio, Uudenkaupungin varikko, Tilinpäätöksen ja tunnuslukujen lukeminen	Anne Takala Tommi Lehtonen
21.3.2024	Tarkastuslautakunnan arviointikertomus, Wintterin kalusto- ja irtaimistohankinnat, elinkeinojohtajan katsaus ajankohtaisiin asioihin	Inkeri Parviainen Jarkko Heinonen
26.4.2024	Uudenkaupungin vuoden 2023 tilinpäätös, Uudenkaupungin kaupungin vuoden 2023 henkilöstökertomus, raportti vuoden 2023 tilinpäätöksen tarkastuksesta, sidonnaisuusilmoitukset, arviointikertomus	Atso Vainio Maaru Seikola
3.5.2024	Hyvinvointiraportti 2023, tilintarkastuskertomus vuoden 2023 tilinpäätöksen tarkastuksesta, arviointikertomus	Jan Vuorenlaakso
17.5.2024	Kaupungin keskeneräisten rakennushankkeiden tilanne, arviointikertomus	Rami Arola
24.5.2024	Ilmasto-ohjelma, Kaupunginhallituksen arvio talouden ja strategian toteutumisesta vuonna 2023, arviointikertomus	Jaana Suksi, Ukipolis Oy
31.5.2024	Arviointikertomus, sidonnaisuusilmoitukset	-
7.6.2024	Tarkastuslautakunnan tutustuminen Kalannin aurinkovoimalaan, tarkastuslautakunnan kokousaikataulu syyskaudelle 2024	-
20.9.2024	Talous- ja hallintojohtajan katsaus kaupungin talouteen, Tarkastustoimen talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2025-2027, Tilintarkastuksen työohjelma 2024	Katja Aalto
25.10.2024	Ukipolis Oy:n ajankohtaiset hankkeet, Kaupungin liikunta- ja viherpalvelut, Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2023 / kaupunginhallituksen 7.10. lausunto toimenpiteistä, Tarkastuslautakunnan osallistuminen Tarkastuslautakuntien koulutuspäivään 21.11.2024	Katariina Torvinen, Ukipolis Oy Taru Joutsa-Huutola Maria Saarinen Atso Vainio
21.11.2024	Kaupungin investoinnit vv. 2025-2027, Sakunkulman sekä Suvela- ja Merituulikodin tilanne	Jari Nikkari
20.12.2024	Uusi rakentamislaki, Vuoden 2025 talousarvio ja vuosien 2025 - 2027 taloussuunnitelma, Tarkastuslautakunnan työohjelma ja kokousaikataulu kevätkaudelle 2025, Tilintarkastuspalvelujen hankinta	Mika Pihlajaniemi Atso Vainio Katja Aalto

3 Sidonnaisuusilmoitukset

Kuntalain 84§:n mukaan kunnan keskeisten luottamushenkilöiden ja johtavien viranhaltijoiden on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, jolla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa.

Velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksista koskee:

- kaupunginhallituksen jäseniä,
- maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jäseniä,
- valtuuston ja lautakuntien puheenjohtajia sekä varapuheenjohtajia,
- kaupunginjohtajaa ja
- kaupunginhallituksen ja lautakuntien esittelijöitä.

Kuntalain 31§:n mukaan toimielimen varajäseniin sovelletaan, mitä varsinaisista jäsenistä säädetään, joten ilmoitusvelvollisuus koskee myös varajäseniä.

Jokainen ilmoitusvelvollinen on itse vastuussa sidonnaisuusilmoituksensa tekemisestä ja sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset on ilmoitettava viivytyksettä.

Tarkastuslautakunta valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tietoon. Tarkastuslautakunta voi tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta.

Sidonnaisuusilmoitusten tilanne on tarkistettu mahdollisten vaihtuneiden henkilöiden osalta alkuvuonna 2025.

Valtuustokauden vaihtuessa sidonnaisuusrekisteri päivitetään. Ilmoituspyyntö lähetetään kaikille uusille ilmoitusvelvollisille, ja samalla rekisteri käydään läpi kokonaisuudessaan: tarpeettomat tai vanhentuneet tiedot poistetaan ja rekisterin ajantasaisuus varmistetaan.

Kunnan on pidettävä sidonnaisuuksista rekisteriä yleisessä tietoverkossa.

Ilmoitusvelvollisia viranhaltijoita, joilta puuttui sidonnaisuusilmoitus, pyydettiin täyttämään ilmoituksensa 8.5.2025 mennessä. Ilmoitukset on saatu lähes kaikilta.

Ilmoitusvelvollisia on yhteensä 74. Tarkastuslautakunta antaa ilmoitukset tiedoksi valtuustolle toukokuun kokouksessa.

4 Tavoitteiden ja strategian toteutuminen vuonna 2024

4.1 Taloudellinen tilanne koko kaupungin ja konsernin osalta

Kaupungin 2024 tilikausi ilman konserniyhtiöitä toteutui 459 tuhatta euroa ylijäämäisenä, joka on 4,6 milj. euroa vähemmän kuin edellisen tilikauden ylijäämä. Luvuissa on mukana myös liikelaitoksen luvut.

Kaupungin ulkoiset toimintatuotot laskivat edellisestä vuodesta 328 tuhatta euroa ollen yhteensä 15,3 milj. euroa (2023: 15,7 milj. euroa). Toimintakulut pienenivät edellisestä vuodesta 896 tuhatta euroa ollen 50,8 milj. euroa (2023: 51,7 milj. euroa). Toimintatuotot kattoivat toimintamenoista 30,5 % (2023: 30,7 %). Toimintakate alitti alkuperäisen talousarvion 3,5 milj. eurolla. Toimintakatteen toteuma oli 2024 tilikaudella -34,9 milj. euroa. Toimintatuotot toteutuivat muutettua talousarviota noin 474 tuhatta euroa suurempina ja toimintamenot noin 2,9 milj. euroa pienempinä kuin muutostalousarviossa ennakoitiin.

Kaupungin tuloista valtionosuudet muodostivat 6 milj. euroa (2023: 7,3 milj. euroa) ja verotulot 41,1 milj. euroa (2023: 39,3 milj. euroa). Valtionosuuksien toteuma oli noin 34 tuhatta euroa talousarviota parempi. Verotulot toteutuivat noin 487 tuhatta euroa talousarviota suurempana. Vuosikate oli 12,4 milj. euroa (2023: 11,8 milj. euroa) ja kattoi poistoista 108,4 % (2023: 169,6 %). Suunnitelman mukaiset poistot olivat 7,2 milj. euroa (2023: 6,9 milj. euroa).

Kaupungin lainakanta oli vuoden 2024 lopussa 70,3 milj. euroa. Lainakanta nousi edellisestä vuodesta 6,1 milj. eurolla. Asukasta kohti kaupungilla oli lainaa 4 747 euroa (2023: 4 299 euroa). Kaupunkikonsernin lainakanta oli vuoden lopussa 79,8 miljoonaa euroa (2023: 78,7 milj. euroa). Konsernin lainat olivat asukasta kohti 5 384 euroa (2023: 5 267 euroa).

Kaupungin taseessa 31.12.2024 oli kertyneitä ylijäämiä yhteensä 22,4 milj. euroa (2023: 22,9 milj. euroa). Konsernin tilikauden tulos toteutui 729 tuhatta euroa alijäämäisenä. Konsernitaseen kertyneet ylijäämät 31.12.2024 olivat 36,9 milj. euroa (2023: 38,4 milj. euroa). Omavaraisuusaste mittaa kuntien vakavaraisuusastetta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääristä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä pienempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävää velkarasitetta. Uudenkaupungin kaupungin omavaraisuusaste vuonna 2024 oli 52,8 % (2023: 54,7 %). Kuntakonsernin omavaraisuusaste oli 51,6 % (2023: 52,2 %).

Kaupungin investointimenot olivat hieman vuotta 2023 alemmalla tasolla (-2,6 %). Nettoinvestointimenot olivat yhteensä 18,5 miljoonaa euroa josta 8,4 miljoonaa kohdistui Wintteriin.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset:

Yleistä

Valtuustokauden eri vuosien tilinpäätökset ovat olleet ylijäämäisiä. Konsernin lainat ja vuokravastuut ovat vuosittain kasvaneet. Kuluva vuoden 2025 talousarvio on 7,3 ME alijäämäinen, jota rakennusten purkujen kertapoistot vähentävät 3 ME:lla. - Wintterin monitoimijatalon valmistuminen lisää käyttömenoja noin 3 ME:lla vuosittain ja lisäksi kiinteistöstä aiheutuu suuret vuosipoistot. Kaupunki ei ole ennalta varautunut näin suureen menolisäykseen eikä taloudellinen riskienhallinta ole toiminut. Yli 63 ME:n hanke alle 15.000 asukkaan kaupungissa rasittaa käyttötalouttamme vuosikymmenet aiheuttaen isoja säästöpaineita muilla sektoreilla. Yli 80 ME:n lainoissa on puolestaan suuri korkoriski ja leasingvuokrat on sidottu indeksiin.

Painelaskelmien mukaan kaupungin talouden sopeutustarve on 4,5–5 ME luokkaa. Kaupunginhallituksen syksyllä 2023 käynnistämät sopeutustoimet YT - neuvotteluineen eivät tuoneet merkittäviä, mitattavissa olvia tuloksia tai niistä ei ole ainakaan raportoitu. Sen sijaan kuluva vuoden talousarvioon valtuusto hyväksyi 1 ME konkreettisen sopeutustavoitteen.

Kaupungin tuloveroprosentti 8,60 ylittää jo nyt 1,14 %:lla kaikkien kuntien keskiarvon. Tulosopeutusta veroja nostamalla pidetään yleensä viimesijaisena keinona tasapainottaa taloutta. Mikäli siihen päädytään, kiinteistöveron ja taksojen nosto koetaan vähemmän haitalliseksi toimeksi.

Johtopäätös

Sopeuttamistoimista ja menojen säästämisen tarpeesta on puhuttu vuosia. Puheet eivät tuota yhtenkään euron säästöä. Vasta konkreettiset teot merkitsevät. Paineet rakenteellisten menosäästöjen tekemisestä siirtyvätkin 1.6. aloittavalle uudelle valtuustolle. Sen työtä ei helpota ainakaan se, että valtionosuutemme laskevat entisestään. Siltä on syytä odottaa rohkeampaa ja proaktiivisempaa otetta keinoista, joilla kaupungin vinoutunut taloustilanne saadaan oikaistua lähemmäs taloudellista tasapainoa. - Pelkona on, että muussa tapauksessa taloudelliset tunnuslukumme eivät enää ole hyväksyttävällä tasolla. Yhtenä kriittisenä esimerkkinä taseen kumulatiivinen ylijäämä, joka (ilman Vakka-Suomen Veden 16,1 ME ylijäämää, jota kaupunki ei voi käyttää) on enää 6,3 ME. - Se on kuitattu vuoteen 2027 mennessä!

Suositus

On käynyt ilmeiseksi, ettei kaupunginhallitus valtuuston puheenjohtajineen ole sellainen optimaalinen kokoonpano, joka valmistelee rakenteellisia sopeutustoimia. Kaupunginhallituksella tulee olla käytössään pohjaehdotus erilaisine vaihtoehtoineen, joista se valitsee valtuustolle tehtävän esityksen. Tällaisen ehdotuksen rakentamiseen toimisi parhaiten taloustyöryhmä "nyrkki" jossa voisi talous- ja hallintojohtajan johdolla olla yksi jäsen kolmesta suurimmasta valtuustoryhmästä. Tarvittaessa työryhmä voisi käyttää Kuntaliiton asiantuntijoita.

Kaupunginhallituksen vastaus:

Kaupungin taloudellinen tilanne on haastava, mutta esimerkiksi osavuositarkastuksissa on tuotu esille miten kuitenkin jo tehdyillä toimilla on saatu menokehitystä kuluvana vuonna hillittyä eli toisin sanoen sopeutustoimilla on ollut tuloksia. Tilinpäätöksestä johdettujen taloudellisten tunnuslukujen perusteella ei tule vetää liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä vaan on katsottava erityisesti eteenpäin, että tehdään taloudellisesti perusteltuja ratkaisuja, joilla saavutetaan menojen ja tulojen tasapaino. Johtopäätöksissä on merkittävä virhe vesiliikelaitosten ylijäämien osalta, jossa liikelaitosten lyhteenlaskettu ylijäämä on virheellisesti ilmoitettu Vakka-Suomen Veden ylijäämäksi.

Siinä tarkastuslautakunta on oikeassa, että sopeutustoimien taso ei ole riittävä ja kevään heikentyneiden verotuloennusteiden myötä sopeutustarve on kasvanut entisestään. Kiinteistöveroja nostettiin talousarvioon 2025, mutta tuloveroprosenttia ei nostettu, vaikka Wintteristä aiheutuvat yli 3 milj. euron vuosittaiset menolisäykset. Talouden sopeuttamisessa talousarvioprosessin aikana käydään läpi jo tarkkaan potentiaalisia säästötoimia ja menolisäyksiin suhtaudutaan hyvin kriittisesti. Uuden strategian laatiminen on aloitettu, jossa tavoitteena on arvopohjaisesti tehdä valintoja tulevan palveluverkon ja palvelutarjonnan arvioimiseksi. Kertaluonteisten säästöjen sijaan koko palvelurakenne on käytävä läpi, jossa kouluverkko, toisin kuin tarkastuslautakunta myöhemmin toteaa, on keskiössä.

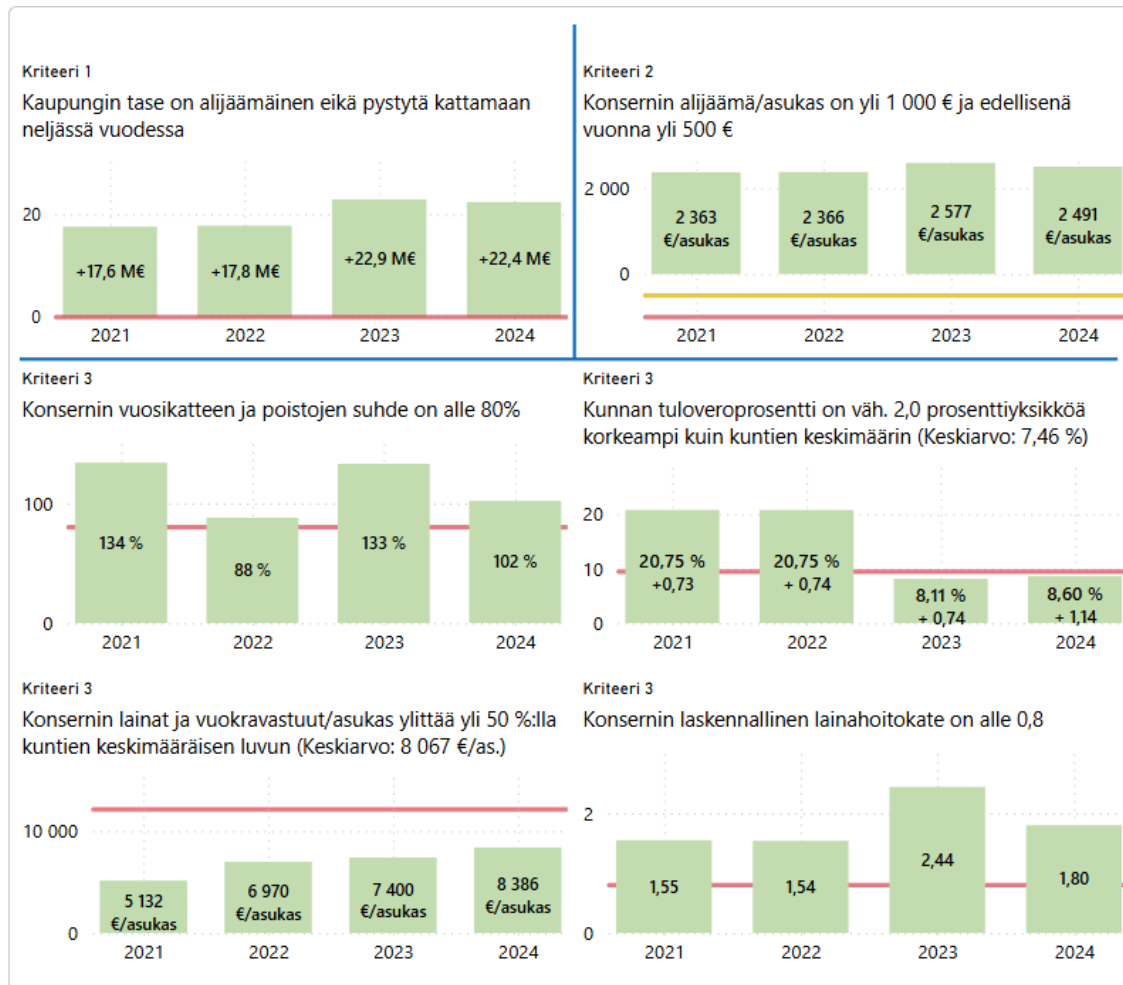
4.2 Talouden tunnusluvut

Kuntien taloutta voidaan kuvata useilla tilinpäätöskirjassa esitetyillä tunnusluvuilla. Kriittiset tunnusluvut talouden arvioinnin kannalta ovat ne, joille valtio on asettanut raja-arvot arvioidakseen sitä, milloin kunta on erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa ja raja-arvojen ylittyessä voi asettaa kunnan arviointimenettelyyn.

Seuraavassa esitetään nämä kriittisimmät tunnusluvut niille asetettuine raja-arvoineen. Uudenkaupungin kaikki seurattavat tunnusluvut ovat olleet hyväksyttävällä tasolla, eikä yksikään raja-arvoista ole ylittynyt vuosina 2021–2024.

- Kaupungin tase ja konsernin ylijäämä asukasta kohden ovat olleet yhtäjaksoisesti positiivisia neljän vuoden seurantajaksolla (2021–2024).
- Konsernin vuosikate suhteessa poistoihin on heikentynyt vuonna 2024 edellisestä vuodesta, mutta se on edelleen yli raja-arvon 80 %.
- Vuonna 2024 tuloveroprosentti ylittää maan keskiarvon 1,14 prosenttiyksiköllä, mikä on suurempi ero kuin aiemmin.
- Konsernin lainat ja vuokravastuut asukasta kohden ovat kasvaneet joka vuosi aikavälillä 2021–2024.

- Konsernin laskennallinen lainanhoitokate on heikentynyt vuonna 2024 edellisestä vuodesta, mutta se ei täytä raja-arvon kriteerejä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että Uudenkaupungin taloudellinen tilanne on seurattavien kriittisten tunnuslukujen valossa vakaa vuosina 2021–2024, sillä yksikään valtion asettamista mahdollisista raja-arvoista ei ole ylittynyt. Vaikka jotkin tunnusluvut, kuten konsernin vuosikate suhteessa poistoihin ja laskennallinen lainanhoitokate, ovat heikentyneet vuonna 2024, ne pysyvät edelleen hyväksyttävällä tasolla. Samanaikaisesti esimerkiksi kaupungin tase ja konsernin ylijäämä asukasta kohden ovat säilyneet positiivisina.

Tuloveroprosentin nousu suhteessa maan keskiarvoon ja lainojen kasvaminen asukasta kohden ovat kuitenkin kehityssuuntia, joita on mahdollisesti tarpeen seurata tulevaisuudessa.

4.3 Strategiset tavoitteet ja miten niissä on onnistuttu

Kuntalain mukaan kunnan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja turvaavat edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen. Kuntastrategia määrittelee kunnan pitkän aikavälin tavoitteet ja painopisteet, ja talousarvio toimii käytännön työkaluna näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Uudenkaupungin kaupunkistrategia nimeltään ”Oikeenlaista kemiaa” ohjaa kaupunkikonsernin päätöksentekoa ja toimintaa. Strategiaa konkretisoidaan vuotuisessa talousarviossa ja -suunnitelmassa strategiasta johdetuilla toiminnallisilla tavoitteilla ja niistä johdetuilla kriittisillä menestystekijöillä. Tavoitteiden toteutumista seurataan tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä.

Yhteenvedona strategisten mittareiden osalta todetaan tilinpäätöksessä, että ne mittarit, joihin kaupungin toiminnalla on suurempi vaikutusmahdollisuus, ovat kehittyneet paremmin. Seuraavaan taulukkoon on poimittu otanta näistä mittareista, joiden osalta tavoitteet ovat vuoden aikana toteutuneet.

Mittari	Lähtötaso 2021 / 2022	Tavoitetaso v. 2025	Tot tilinpäätös 2024
Yritysilmapiiri ja yhteistyö yritysten kanssa - Yrittäjien Kuntabarometri - kysely	Sijoitus 52/77 keskikokoisten kaupunkien ryhmässä	Sijoitus yli keskitason	Sijoitus 19/77
MOVE! -fyysisen toimintakyvyn mittari 5. ja 8. luokan oppilaista / tulokset terveyttä ja hyvinvointia haittaavalla tasolla	5. luokka 39 % 8. luokka 41 % (Maan ka: 5. luokka 38 % 8. luokka 41 %)	2 % parempi kuin maan keskiarvo	5. luokka 35,5 % 8. luokka 53,1 % (maan ka: 5.luokka 35,8 % 8. 40,4 %)
Henkilöstön vaihtuvuus	9,8 %	9,2 %	7,7 %

Tilinpäätöksessä on myös huomioitu, että aluetalouden merkitys kuntataloudelle kasvaa tulevaisuudessa. Samalla kuitenkin aluetalouden suhdanteen heijastuminen väestöllisten indikaattoreiden kehityksessä aiheuttaa huolta. Seuraavassa taulukossa on poiminta heikommin kehittyvistä mittareista, joiden kehitys vuonna 2024 on ollut alle lähtötason.

Mittari	Lähtötaso 2021 / 2022	Tavoitetaso v. 2025	Tot tilinpäätös 2024
Asukasmäärä	15 500	16 000	14 819
Avoimen sektorin työpaikat	6 500	7 500	5,638 (2023)
Väestöllinen huoltosuhde *Ei työikäisten (64 v.-) ja työikäisten (15–63-vuotiaat) määrän suhde	70,1 %	68,0 %	79 % (2023)

4.4 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

4.4.1 Hallinto- ja elinvoimapalvelut

Talousarviotavoite saavutettiin, tulot ylittivät arvion ja sitova toimintakate oli – 3 586 tuhatta euroa (74,1 % arvioidusta).

- Taloushallinnon ja tietohallinnon kustannusten hallinnan tavoite ei ole toteutunut ja prosessien päivittäminen on osittain kesken. Uusien sähköisten palvelujen käyttöönotto on edennyt.
- Sairauspoissaoloja ja henkilöstön vaihtuvuutta on saatu tavoitteiden mukaisesti vähennettyä. Ennustetun alijäämän kattamiseksi henkilöstökyselyn toteutus siirrettiin seuraavaan vuoteen
- Elinkeino- ja työllisyyspalveluiden ja koko kaupunkiorganisaation valmistautuminen TE-palveluiden hallittuun siirtoon osaksi kaupungin toimintaa onnistui hyvin
- Työllisyyden parantamisen hankkeita on toteutettu onnistuneesti

- Asukasosallisuustilaisuuksia on järjestetty

4.4.2 Tekniset ja ympäristöpalvelut

Talousarviotavoite saavutettiin, sitova toimintakate oli + 276 euroa (187,8 % arvioitua parempi).

- Rakennusvalvonnan prosessit on saatu päivitettyä
- Monitoimijatalo Wintterin rakentaminen eteni tehokkaasti ja kaupungille tarpeettomia kiinteistöjä on asetettu myyntiin
- Talouden sopeuttamisohjelman takia osa infrapalveluiden ja tilapalvelun vakansseista lakkautettiin eläköitymisten myötä
- Työohjelman mukaisten investointien toteutuksessa ei päästy kokonaisuutena tavoitteisiin suuren määrän ja ennalta-arvaamattomuuksien takia

4.4.3 Kasvun ja oppimisen palvelut

Talousarviotavoite saavutettiin, sitova toimintakate oli -29 755 tuhatta euroa (96,3 % arvioidusta).

- Kasvun ja oppimisen tuen tarve kasvoi edelleen niin varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa kuin lukiossakin
- Varhaiskasvatuksessa on paneuduttu johtoryhmätyöskentelyn kehittämiseen. S2-opetuksen organisointi ei ole vielä kaudella 2024 edennyt.
- Perusopetuksessa on tehty toimia oppimisvajeiden paikkaamiseksi, lisätty S2 opetusta ja lisätty yksi uusi erityisluokka. Hyvinvointialueen ja palvelualueen yhdyspintatyö ei ole toteutunut.
- Lukiossa kurssitarjonta on pidetty laajana, korkeakouluysteistyössä ei vielä olla täysmittaisesti saatu sisällytettyä korkeakouluopintoja osaksi lukio-opintoja. Lukion opiskelijat sijoittuivat keskiarvo paremmin korkeakoulujen yhteishaussa.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset:

Yleistä

- Koulujen järjestyssäännöt päivitettiin ja yhtenäistettiin. Älylaitteiden käyttö ilman opettajan lupaa kiellettiin.
- Tehtyjen kyselyjen mukaan oppilaiden kokema kiusaaminen on selvästi vähentynyt.
- Hyvin huolestuttavaa on, että perheiden huono-osaisuuden yhä kasvaessa on suuri pula pätevästä varhaiskasvatuksen erityisopettajista ja opettajista, perusopetuksen erityisopettajista, erityisluokanopettajista, valmo- ja S2-opettajista sekä koulupsykologeista.
- Varhaiskasvatuksen yhtenä painopisteenä ollutta S2-opetuksen organisointia ei kyetty toteuttamaan käynnissä olleiden YT-neuvottelujen ja rekrytointikiellon vuoksi.
- Lasten ja nuorten vähäinen liikkuminen on suuri huolenaihe. Säännöllisesti liikkuvien määrä on muita alueita pienempi.
- Uusikaupunki on aiemmin hakenut ja saanut runsaasti hankerahoitusta opetukseen ja varhaiskasvatukseen. Vuonna 2024 hankerahoituksen määrä väheni selvästi.
- Perusopetuksen oppilasmäärä jopa kasvoi 3:lla, esiopetuksessa olleiden lasten määrä väheni 7:llä ja päivähoitossa olleiden määrä laski 19:llä vuoteen 2003 verrattuna.
- Wintterin opetustilat ovat täynnä Kalannin yläkoulun oppilaiden siirtyessä sinne.

- Wintterin oppimisen tilojen käyttöönotto suunniteltiin ja valmisteltiin erityisen huolellisesti. Tästä kiitokset opetustoimen johdolle, rehtoreille, henkilökunnalle, projektipäällikölle ja sivistyspalvelujen erityisasiantuntijalle.

Suositus

- Talouden sopeuttamisen yhteydessä haittojen välttämiseksi YT-neuvottelujen käyttöönottoa ja rekrytointikiellon piiriin tulevien työtehtävien rajausta tulisi harkita ja suunnitella entistäkin huolellisemmin.
- Wintterin korkean täyttöasteen ja varhaiskasvatuksen lapsimäärän maltillisen kehityksen valossa kouluverkon tiivistäminen ei näyttäisi olevan tarpeellista, eikä edes mahdollista tulevan valtuustokauden aikana. Pyhämaan koulun jatkosta on päätetty erikseen.

Kaupunginhallituksen vastaus:

Yhteistoimintamenettely käynnistettiin vuonna 2023 kaupungin organisaatiossa lyhyellä varoitusajalla. Aikataulusyistä henkilöpiiriin ja vaikutusten rajaaminen vain tiettyihin tehtäväryhmiin ei ollut mahdollista, vaan kaupungin oli varauduttava siihen, että sopeuttamistoimet ja henkilöstövähennykset saattaisivat kohdistua mihin tahansa tehtävä- ja henkilöstöryhmään. Työnantajan etu on, että mahdollinen sopeuttaminen suunnitellaan harkiten ja kohdentaminen toteutetaan siten, että mahdolliset vähennykset aiheuttavat mahdollisimman vähän suoraa tai välillistä vahinkoa.

Työvoiman vähentämiseen varauduttaessa rekrytointikielto on lain edellyttämä turvaamistoimi, jonka avulla irtisanomisuhan alaiselle henkilöstölle pyritään tarjoamaan korvaavana työnä muita organisaatiossa avautuvia tai avoinna olevia tehtäviä. Työnantajan korvaavan työn velvoite irtisanomisuhan alaisille henkilöille ulottuu kaikkiin organisaation tehtäviin. Uusien henkilöiden rekrytointi on mahdollista ainoastaan, mikäli irtisanomisuhan alaisilla henkilöillä ei ole tehtävän edellyttämää ammattitaitoa, koulutusta tai työkokemusta. Rekrytointikiellon ulkopuolelle ei voida tarkoituksenmukaisuussyistä rajata tiettyjä työtehtäviä, ellei työnantajan tiedossa varmuudella, ole, ettei kenelläkään irtisanomisuhan alaisella henkilöllä ole kykyä suoriutua avoinna olevasta tehtävästä. Käytännössä rekrytointikiellon ulkopuolelle jäävät vain sellaiset tehtävät, joihin liittyvää ammatillista pätevyyttä, sitä suppeimmalla tavalla arvioituna, ei organisaation muissa tehtävissä työskentelevällä henkilöstöllä ole.

Lapsimäärän kehitys aiheuttaa ilmeisen ja kiistattoman tarpeen tarkastella palveluverkkoa. Tarkastuslautakunnan näkemys on erikoinen ja vastoin yleistä näkemystä kuntatalouden haasteista ja tarvittavista palveluverkkotarkasteluista.

Kouluverkkoa tulee tarkastella suhteessa oppilasmäärän kehitykseen (tulojen ja menojen tasapaino).

4.4.4 Hyvinvointi- ja vapaa-aikapalvelut

Talousarviotavoite saavutettiin, sitova toimintakate oli – 4 988 tuhatta euroa (95,1 % arvioidusta).

- Toimivia ja asumalähiöisiä palveluita on toteutettu järjestämällä yhdistystilaisuuksia. Kulttuuritoimintaa on edistetty järjestämällä ikäihmisten päiväkeskustoimintaa Sakunkulmassa.
- Harrastustoimintaa on tuettu järjestämällä maksuttomia tutustumiskäyntejä uimahalliin ja kuntosalille, lapsille on järjestetty monikielistä uintikerhoa.

- Hyvinvointisuunnitelmaa on toteutettu painopisteiden mukaisesti. HYTE-ohjausryhmä kokoontui vuoden aikana kolme kertaa.

4.4.5 Konsernin tavoitteet ja toteumat

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat tavoitteet toteutuneet kaupunkikonsernissa.

- Kaupungin strategian toteuttamiseksi on talousarvio ja -suunnitelma laadittu voimassa olevan strategian mukaisesti. Kriittisten menestystekijöiden osalta tavoitteet on keskimäärin onnistuttu saavuttamaan. Vaikka elinkeinoelämän suhdannevaihtelut ovat vaikeuttaneet joidenkin strategiamittareiden saavuttamista, on niissä mittareissa, joihin kaupungin omilla toimilla on enemmän vaikuttavuutta, päästy hyviin tuloksiin, ja erityisesti lasten ja nuorten tilanne näyttäytyy vertailussa hyvältä.
- Tilikauden tulos muodostui ylijäämäiseksi ilman kertapoistoja ja väistöilakustannuksia
- Palveluprosesseja on arvioitu jatkuvasti liittyen kunnan uusiin toimintatapoihin ja erityisesti talousarvion laadinnan yhteydessä. Wintterin valmistuminen ja TE-uudistus ovat lähteneet hyvin käyntiin. Sopeuttamisohjelmaa on jatkettu tarvittavalla volyymillä.
- Wintterin rakentaminen ja käyttöönotto eteni suunnitelman mukaisesti
- Kaupungin toimitilojen ja investointien osalta sote- ja pelastustoimen kiinteistöjen yhtiöittämistä edistetään vuoden 2025 aikana. Muiden myyntiin arvioitujen kiinteistöjen osalta myynti ei ole edennyt toivotusti. Palveluverkon näkökulmasta tehty kiinteistöjen kokonaistarkastelu ja pitkän tähtäimen investointisuunnitelma eivät ole vielä edenneet.
- Kaupungin ja tytäryhtiöiden omistamien vuokra-asuntojen käyttöaste ei ole toteutunut tavoitetasolla. Vuokra-asuntojen käyttöastetavoite oli 90 % sekä kaupungin että tytäryhtiöiden vuokra-asuntojen osalta. Käyttöaste oli keskimäärin 82,38 % mikä oli hieman edellisvuotista parempi. Käyttökustannusten kilpailutuksella saatu kuitenkin säästöjä. Kaupungin omistamien vuokratilayhtiöiden fuusio on toteutettu loppuun 4/2024 ja kiinteistöstrategia ja salkutus toteutettu.
- Vuonna 2024 Satama on tehnyt liiketappiota -40 % (tavoite oli liikevoitto 10 %) eikä siihen liittyen ole raportoitu vuonna 2024 edenneitä investointeja. Tavoitteena oli positiivinen asiakaskokemus NPS = 80, mutta siitä ei ollut tilinpäätöksessä toteumaa.
- Ukipolikselle asetetut tavoitteet olivat toteutuneet hyvin. Yrityksiä on perustettu enemmän kuin oli tavoitteena ja yritysten osaamista ja kilpailukykyä vahvistavia kärkihankkeita on käynnissä tavoitteiden mukaisesti 3 kpl.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset:

Yleistä

Uudenkaupungin Satama Oy:n ja Yardia Oy:n fuusio on toteutumassa. Sataman tulos tilivuodelta oli heikko johtuen autotehtaan tilanteesta.

Uudenkaupungin Vuokratilat Oy saanut taloutensa kannattavaksi yhtiön omistamien asuntojen vuokrausaste ollessa noin 80 %:n luokkaa. Joittenkin rivi- ja kerrostalokiinteistöjen myyntiä tulisi ehkä harkita. - Sote-kiinteistöt pitää yhtiöittää vuoden 2025 loppuun mennessä eikä Varha tule käyttämään optiotaan vuodelle 2026. Kaupungin tulee hyvissä ajoin valmistella tyhjiksi jäävien tilojen käyttöä tai myyntiä.

Uudenkaupungin Vesi ja Vakka-Suomen Vesi- liikelaitosten taloudet ovat hyvässä kunnossa. Häpöniemen puhdistamolle on kuitenkin suunnitteilla laajennus ja hygienisointilaitos, jota varten Vakka-Suomen Vedellä

on 16.6 ME taseeseen kertynyttä ylijäämää. Käyttö- ja jäteveden hintojen korotuksiin ei näytä olevan tarvetta

Suositus

Kaupungilla on vuodelta 2022 oleva konserniohje, joka sisältää myös omistajapolitiittiset tavoitteet. Eräissä tilanteissa on huomattu, ettei kaupungin strategiassa vahvistettuja tavoitteita ole viety tytäryhtiöitten toiminnassa noudatettaviksi.

Elokuussa 2023 aloittanut elinvoima- ja konsernijaosto ei ole tehnyt päätöksiä eikä antanut mitään ohjeistusta koko konsernia koskien, vaikka hallintosääntö niitä edellyttäisi. - Konsernijaoston tulee jatkossa noudattaa hallintosäännön määräyksiä mm. pöytäkirjojen laatimisen osalta ja saada jaoston toiminta näkyväksi kaupungin muiden toimielinten tapaan.

Kaupunginhallituksen vastaus:

”Kaupungin tulee hyvissä ajoin valmistella tyhjiksi jäävien tilojen käyttöä tai myyntiä.” → Tämä on jo aiemmin huomioitu ja yhtiöittäminen aloitettu hyvissä ajoin, viive johtuu Varhan valmistelun linjausten/päätösten puuttumisesta mm. palveluverkon osalta.

Tekstissä on asiavirhe, Uudenkaupungin Vesi ja Vakka-Suomen Vesi liikelaitoksilla on yhteensä kertynyttä ylijäämää.

”Eräissä tilanteissa on huomattu, ettei kaupungin strategiassa vahvistettuja tavoitteita ole viety tytäryhtiöitten toiminnassa noudatettaviksi.” → Tämä viittauksena yksilöimätön. Valtuusto hyväksyy myös liikelaitosten tavoitteet.

Konserni- ja elinvoimajaoston kokoukset ovat luonteeltaan neuvoa-antavia, eikä niissä tehdä varsinaisia päätöksiä. Tämän vuoksi kokouksista on laadittu muistioita pöytäkirjojen sijaan. Voidaan perustellusti tulkita, että hallintosäännön kokousmenettelyä koskevilla kirjauksilla (esimerkiksi 147 § toimielimen päätöksentekotavat) on tarkoitettu sellaisia toimielinten kokouksia, joissa tehdään päätöksiä. Muistioiden laatiminen on asiakirjajärjestelmässä teknisesti ja työmäärällisesti huomattavasti kevyempi ja tässä tapauksessa tarkoituksenmukaisempi menettely kuin esityslistojen laatiminen ja pöytäkirjojen pitäminen, joissa käsiteltävät asiakohdat perustetaan yksityiskohtaisesti asiakirjanhallintajärjestelmään jatkokäsittelyä varten. Muistiot ovat näkyvillä sähköisessä kokoushallintajärjestelmässä.

4.5 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

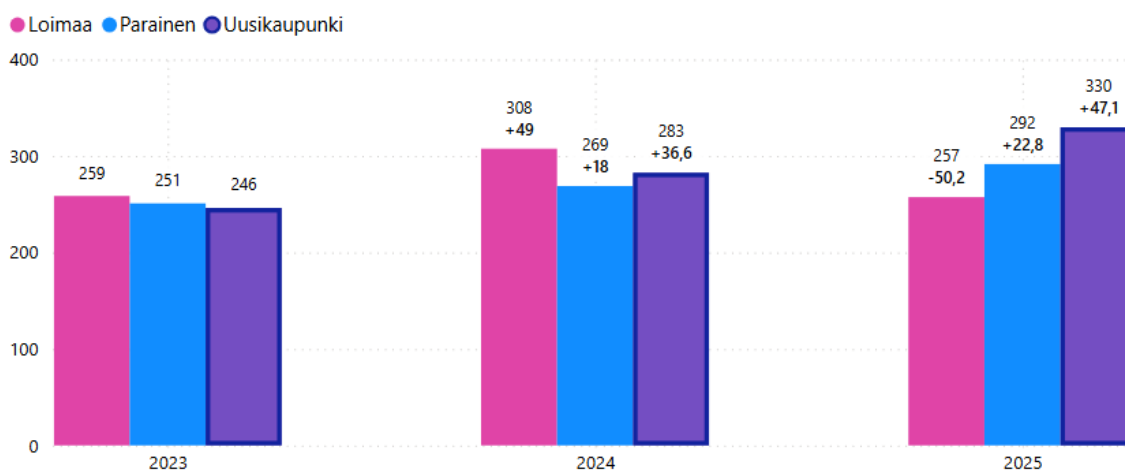
Vuodesta 2023 alkaen kunnat ovat saaneet valtionosuksiensa osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosan eli HYTE-kertoimen, jonka tarkoituksena on kannustaa kuntia aktiiviseen rooliin asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Osa kuntien valtionosuuksista määräytyykin sen mukaan, miten ne panostavat HYTE-työhön. Sote-uudistuksesta huolimatta kunnat vastaavat edelleen hyvinvoinnin edistämisestä muun muassa liikunta-, varhaiskasvatus-, opetus-, nuoriso-, kulttuuri- ja työllisyyspalveluiden kautta.

Uudessakaupungissa HYTE-työ on osa hyvinvointi- ja vapaa-aikapalveluita, ja sen toiminnasta vastaa hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta. Kaupungissa toimii myös poikkihallinnollinen UKIHYTE-ohjausryhmä, joka ohjaa strategista hyvinvoinnin edistämistyötä kokonaisvaltaisesti. Uudenkaupungin talousarviossa on asetettu tavoitteeksi toteuttaa ja seurata hyvinvointi- ja vapaa-aikapalveluiden strategista ohjelmatyötä HYTE-painopistealueittain, vaikkakaan tämän toteutustapaa ei ole yksityiskohtaisesti avattu. Tiedon mukaan hyvinvointisuunnitelmaa on vuoden aikana toteutettu painopisteiden mukaisesti, HYTE-ohjausryhmä on kokoontunut kolme kertaa ja useita yhdistystilaisuuksia on järjestetty.

Kunnilla on lakisääteinen velvollisuus edistää hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta omassa toiminnassaan. Niiden strategisessa suunnittelussa tulee asettaa saavutettavissa olevia tavoitteita ja toimenpiteitä näiden asioiden edistämiseksi. Uudenkaupungin kaupunki on laatinut vuosille 2022–2025 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelman, joka toimii suunnitelmallisena kehyksenä kunnan HYTE-ohjelmille, niiden seurannalle ja arvioinnille, ollen samalla raportoinnin väline ja käytännön työn ohjenuora. Tätä arviointikertomusta tehtäessä hyvinvointikertomus vuodelta 2024 ei ole vielä käytettävissä.

Hyte-kertoimeen perustuvan rahoituksen määrä on Uudessakaupungissa kasvanut vuosittain sen jakamisen aloittamisesta lähtien. Vuonna 2024 valtio-osuuden lisäosan määrä oli 283 tuhatta euroa, mikä on +36,6 tuhatta euroa enemmän kuin vuonna 2023. Kehitys vuodelle 2025 näyttää myös positiiviselle. Asukasluvultaan samansuuruisten kuntien vertailussa HYTE-kertoimen kehitys on ollut tasaisen positiivista, mikä viittaa siihen, että hyte-työtä on edistetty jatkuvasti.

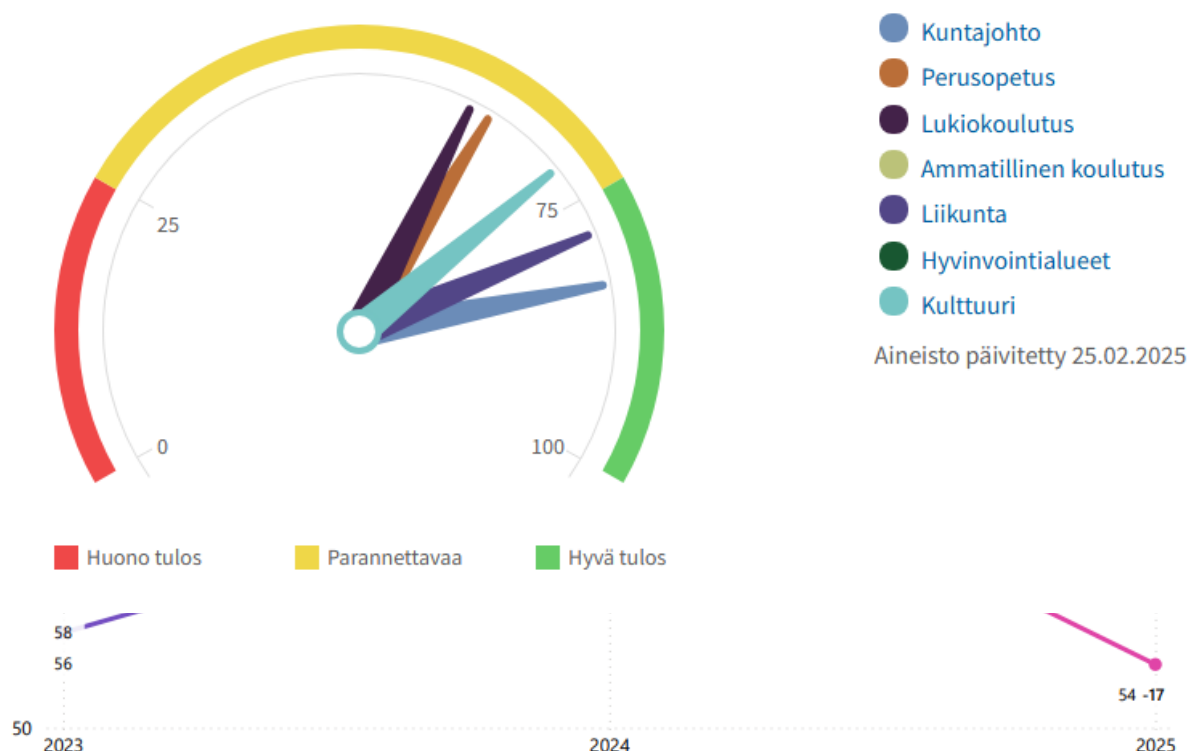
Hyte-kertoimeen perustuva valtionosuuden lisäosa 1 000 € vuonna (Lähde: Sotkanet)

THL HYTE-kerroin 2022–2024. (Lähde: Sotkanet)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos kerää kuntien ja hyvinvointialueiden tietoja HYTE-toiminnan edistymisestä ja raportoi tuloksista TEA-viisarin muodossa. TEA-viisari tuo esille kuntien toimintaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä. TEA on lyhenne sanoista terveydenedistämisaktiivisuus, ja sen viisarit kuvaavat erilaisia lakisääteisiä palveluita, joista tämä kokonaisuus muodostuu. TEA-viisarin tarkoitus on kuvata eri toimialojen kehittämistarpeita ja vahvuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä.

Kaikki sektorit : Uusikaupunki 2024

viisari Uusikaupunki 2024. (Lähde: teaviisari.fi)

TEA-viisarin mukaan Uudenkaupungin mittareista “Hyvän tuloksen” saavat kuntajohto ja liikunta. Muut mittarit ovat “Parannettavaa” -sektorilla.

Pisteet	Uusikaupunki	Varsinais-Suomen maakunta	Koko maa
Kaikki sektorit	70	70	70
Kuntajohto	83	74	83
Perusopetus	63	64	64
Lukiokoulutus	61	68	67
Ammatillinen koulutus	..	66	66
Liikunta	78	73	69
Hyvinvointialueet	..	51	59
Kulttuuri	71	74	72

Uudenkaupungin TEA-viisarin numeeriset tulokset ovat kokonaisuudessaan samalla tasolla kuin Varsinais-Suomen maakunnan ja koko maan keskimääräiset tulokset. Kuitenkin eri osa-alueilla on eroja.

- Lukiokoulutus on heikommalla tasolla verrattuna sekä Varsinais-Suomen maakuntaan että koko maahan, ja se sai myös Uudenkaupungin sisällä alhaisimmat pisteet.
- Kuntajohto sai parhaat pisteet eri osa-alueista.
- Liikunta on paremmalla tasolla kuin vertailualueilla.

Lukiokoulutuksen heikompia pisteitä selittää se, että voimavaroja mittaava psykologimitoitus sai 0-tuloksen. Tämä voi viitata siihen, että lukiokoulutuksen osalta resursointi psykologipalveluihin on mahdollisesti riittämätöntä tai sitten osa-alueesta ei ole raportoitu. Myös osallisuutta mittaavat huoltajien ja opiskelijoiden vaikuttamismahdollisuudet saivat heikot arviot, tai raportointi niistä puuttuu.

Pisteet	Uusikaupunki	Varsinais-Suomen maakunta	Koko maa
Voimavarat	44	62	57
Terveystenhoitajamitoitus	100	89	87
Lääkärimitoitus	50	44	34
Psykologimitoitus	0	76	67

Osallisuus	53	68	69
Vanhempainyhdistys- ja opiskelijakuntatoiminta	62	76	79
Huoltajien vaikutusmahdollisuudet	0	44	39
Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuudet	50	64	69
Opiskeluhuollon kuvaus oppilaitoksen esitteessä/verkkosivuilla	100	88	87

Yhteenvedon voidaan todeta, että Uudenkaupungin HYTE-toiminnan yleinen taso on vertailualueiden tasolla, mutta lukiokoulutuksessa on mittarin perusteella kehittämistarpeita ja ammatillisen koulutuksen tiedot puuttuvat kokonaan. Kuntajohdon arviointi taas on hyvällä tasolla ja liikunta-osa-alue menestyy hyvin vertailualueisiin nähden. TEA-viisarin tarkoituksena onkin tuoda esille näitä kehittämistarpeita ja vahvuuksia.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset:

Yleistä

SoTe-palvelujen siirryttyä 1.1.2023 hyvinvointialueille kunnan elin- ja hyvinvointiin liittyvät asiat korostuvat. Tällöin tulisi hyvänä tavoitteena olla se, että palvelut kattaisivat koko ikähaarukan. Kunnan lakisääteisiin tehtäviin kuuluvia kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluja voivat ikäihmiset tosin käyttää muitten tapaan.

Erityisesti ikäihmisille kohdistetut virkistys-, harrastus-, liikunta- ja avoin päivätoiminta ovat kunnan harkinnasta riippuvia palveluja, joita laki ei velvoita järjestämään. Ikäihmiset tulisi ottaa huomioon hyvinvointisuunnitelmassa ja -raportissa. Tähän velvoittaa vanhuspalvelulain säännös laatia suunnitelma toimenpiteistä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi. - Tietävästi tekeillä on Sakunkulman ohjaajan toimesta erillinen raportti ikäihmisten hyvinvoinnista.

Tarkastuslautakunta kiittää vanhusneuvostoa ja hyvinvointijohtajan työpanosta Sakunkulman päiväkeskustoiminnan ottamisesta kaupungin hoidettavaksi Varhan lopettaessa avoimen päivätoiminnan.

Vuoden 2023 hyvinvointiraportissa ei ollut sanaakaan vanhusväestöstä - siitäkään huolimatta, että kaupungissa asuu yli 5.000 eläkeläistä. Kaupungin talousarviossa ei ole resursseja ikäihmisten päivä- eikä muuhunkaan harrastustoimintaan.

Kaupungilla oli ongelmia saada palkattua pätevää koulupsykologia jo ennen SoTea. Tilanne ja kouluterveydenhuolto on kriisiytynyt Varhan myötä. Toivoa sopii, että Wintterin uudet tilat toisivat parannusta tilanteeseen.

Suositus

Lautakunta ei aikataulusyistä saanut käyttöönsä hyvinvointiraporttia v:ltä 2024. - Jatkossa raportin laatimisesta vastaavien tulee aikatauluttaa työnsä siten, että se on lautakunnalla arviointikertomusta tehtäessä.

Kuluvan vuoden noin 330.000 euron määräisistä HyTe-rahoista on kolmannes eli 110.000 euroa tarkoitus ohjata talousarviossa Sakunkulman päivätoiminnan järjestämiseen ja kolmannes osallistuvan budjetoinnin jatkamiseen kaupungin keskusta-alueella. Lautakunta pitää kaavailtuja esityksiä erittäin kannatettavana.

Kaupunginhallituksen vastaus:

Vuoden 2023 hyvinvointiraportissa käsitellään laaja-alaisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä ja sen edistymistä. Strategisen ohjelmatyön osiossa käydään läpi ohjelmatyötä, jota tehdään kaikkien väestöryhmien hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Raportissa käsitellään esimerkiksi ravitsemussuunnitelman täytäntöönpanoa, jossa on yksityiskohtaiset ja tarkat toimenpiteet ikääntyneen väestön hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kunnan hyvinvointisuunnitelma on kokonaisuus, joka rakentuu seuraavaista osista:

- 1) Koko valtuustokauden käsittävä laaja hyvinvointikertomus,
- 2) Vuosittaiset hyvinvointiraportit,
- 3) Hyvinvointisuunnitelma, jossa on määriteltynä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen painopisteet, jotka perustuvat valtakunnalliseen, hyvinvointialueelliseen sekä paikalliseen hyvinvointitietoon. Suunnitelman tulee olla myös linjassa kaupungin strategiassa määriteltyjen päämäärien kanssa.

Nämä kokonaisuudet yhdessä muodostavat suunnitelmallisen kehyksen kunnassa tehtävälle hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelmille sekä niiden seurannalle, ja arvioinnille ja ne toimivat myös raportoinnin työvälineinä sekä ohjaavat käytännön työtä.

Uudenkaupungin kaupunki on koostanut vuosittaiset hyvinvointiraportit vuosina 2017, 2018, 2019, 2021, 2022, 2023 sekä vuosista 2017–2021 laajan hyvinvointikertomuksen, joka kattaa myös vuoden 2020 vuosiraportin. Sekä laajan hyvinvointikertomuksen 2021–2025, joka kattaa myös vuoden 2024 vuosiraportin, joka valmistuu elokuussa 2025.

Hyvinvointijohtaja on 9.4. 2025 toimittanut tarkastuslautakunnalle seuraavat dokumentit:

1. Uudenkaupungin hyvinvointikertomuksen vähimmäistieto-indikaattoriraportin
2. Uudenkaupungin hyte-kerroinraportin
3. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Uudessakaupungissa valtuustokaudella 2021–2025 esityksen

Toimitetun tietosisällön lisäksi hyvinvointijohtaja oli tarkastuslautakunnan kokouksessa 11.4.2025 vastaamassa tarkastuslautakunnan jäsenten kysymyksiin ja varmistamassa, että lautakunta on saanut kaiken tarvitsemansa tiedon arviointityön tueksi. Kokouksessa hyvinvointijohtaja myös kertoi, että hyvinvointiraporttiin/kertomukseen sisällytetään myös väestö- ja tilastotietoa, joka tarkentuu (ja valmistuu) vasta touko-kesäkuun aikana, joten loppulista raporttia ei voida toimittaa kuin vasta kesälomien jälkeen.

Uudenkaupungin kaupungin saamista Hyte-korvauksista on käyty keskustelua ja hyvinvointijohtaja on todennut, että kaupungin saamista vuosittaisista hyte-korvauksista pyritään ohjamaan kolmannes kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työhön kuten esimerkiksi Sakunkulman päiväkeskuksen toiminnan jatkamiseen ja/tai osallistavan budjetoinnin jatkamiseksi kaupungissa.

5 Tarkastustoimen kootut huomiot ja toimenpiteet valtuustokaudelta

Kuntalain 121 §:n mukaan "Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta". Kuten tiedetään, hallitus ohitti tämän säännöksen syksyllä 2024 eikä lausunut mitään lautakunnan tekemistä havainnoista vuodelta 2023. - Siihen saakka lakisääteinen yhteistyö, jossa kaupunginhallitus vastaa valtuuston tiedokseen merkitsemiin lautakunnan havaintoihin, on toiminut tyydyttävästi.

Kaupunginhallitus on aiemmin vähintäänkin kommentoinut havaintoja. Monessa asiassa lautakunnan huomio on johtanut epäkohdan poistamiseen (esim. valtuustoaloitteiden päivitys, eettisten - ja viestintäohjeiden laatiminen). Jossain asioissa (esim. jätevesisopimukset Laitilan kanssa) hallituksen reagointi kesti viisi vuotta ja jossain (Kräkin talon vss- suojat, jossa kaupunki on ollut maksumiehenä niin taloyhtiön kuin yleisten vss- suojien rakentamiskuluissa) asia on niin kiusallinen, ettei vastausta olla saatu. - Kaupunginjohtajasopimuksen tarkistamisesta Kuntaliiton lakiosaston tulkinaksi (Savonlinnan kaupunginjohtajan erottamisasian yhteydessä) on tullut se, että vanhat johtajasopimukset olisi tullut tarkistaa viimeistään vuoden 2017 uuden kuntalain myötä.

Alla tarkastuslautakunnan arviointikertomusten vv. 2021–2024 tärkeimmät huomiot:

- Keskenäisten valtuustoaloitteiden valmistelu ja aloitteiden käsittelyn nopeuttaminen
- Vanhentuneiden yleis- ja asemakaavojensaaminen ajan tasalle
- Teollisuusjätesopimusten päivittäminen ja tekeminen Laitilassa toimivien yritysten kanssa
- Konserniyhtiöille myönnettyjen lainojen vastavakuudet
- Asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien parantaminen
- Osallistuvan budjetoinnin (OSBU) keskeyttäminen
- Kaupunginjohtajan johtajasopimuksen tarkistaminen
- Ilmasto-ohjelman laatiminen
- A-Sairaalan korjaushankkeen kustannusten nousu
- Pääkirjaston peruskorjauksen viivästyminen
- Vanhentuneiden sääntöjen ja taksojen inventointi
- Kaupungin viestintäohjeitten puuttuminen
- Hallintosäännön ja strategian tarkistuksen viivästys
- Wintterin suunnittelu- ja urakasopimusten tarkastelu
- Wintterin asemakaavamuutoksen laatimisen viivästyminen
- Kalannin koulu kiinteistöjen tilanne
- Henkilöstön työhyvinvointiin panostaminen
- Eettisten ohjeitten hyväksyminen
- Kräkin talon väestönsuojatilat
- Taloussuunnitelman suunnittelukehyksen sitovuus
- Janhuan tonttien lunastusten epäselvyydet

- Kaupungin verrokkikuntien määrittelemine
- Selvityksen laatiminen kaupungin kiinteistöistä
- Ukrainalaisten pakolaisten ja maahanmuuttajien kotouttaminen
- Teknisen lautakunnan etäkokoukset
- Konserni- ja elinvoimajaoston pöytäkirjojen pitämisen laiminlyönti
- Tekonurmikentän sijainnista päättäminen
- Kaupungin sopeuttamisohjelman tulokset
- Asukasmäärän lasku ja segregatio
- Tekoälyn laajempi käyttöönotto
- Tekniset- ja ympäristöpalvelut - palvelukeskuksen johtamisjärjestelyt
- Aikuisten uintipaikka Sorvakonniemeen

Kaupunginhallituksen vastaus:

Kaupunginhallituksen lausunnossa kommentoidaan lautakunnan huomioita tilikaudelta 2024. Kaupunginhallitus on jo antanut lausuntonsa arviointikertomuksista kultakin viime valtuustokauden aiemmalta tilikaudelta ja valtuusto on merkinnyt ne tiedoksi.

Monitoimijatalo Wintteri valmistui alkuvuodesta 2025 ja suurin osa toiminnoista käynnistyi helmikuussa.

6 Tarkastuslautakunnan hajahuomioita tilivuodelta

TALOUDEN SOPEUTTAMISOHJELMIEN SEURANTA

Kaupunginhallitus käynnisti 25.9.2023 talouden sopeuttamishjelman, jonka osana käytiin YT-neuvottelut henkilöstön kanssa. Ne päättyivät sittemmin ilman, että ketään lomautettiin tai kenenkään työsuhdetta purettiin johtuen siitä, ettei muutaman eläköityneen ja irtisanoutuneen tilalle palkattu uutta henkilöä.

Valtuusto teki 5.2.2024 sopeuttamistoimissa toimivaltaansa kuuluvat päätökset. Sopeuttamisen kustannusvaikutukset käyttömenojen säästöinä arvioitiin tuolloin seuraavasti: Vuonna 2024 yht. 897.728 €, vuonna 2025 1.442.727 € ja loput vuonna 2026 siten, että säästöjen yhteisvaikutus arvioitiin olevan 3.018.060 €.

Kaupunginhallitus ei ehdottanut juurikaan mitään rakenteellisia uudistuksia eikä muutoksia palvelutuotantoon.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN SUOSITUS

Sopeuttamistoimien euromääräisten säästövaikutusten arviot nimettiin valtuuston päätöksen liitteessä tarkasti ja kohdennetusti eri toimiin ja nimikkeisiin. Vuoden 2024 tilinpäätöksen valmistuttua toteutuneitten säästöjen todellinen summa tilivuodelta olisi nyt helposti laskettavissa. Lautakunta suositaa, että sopeutusohjelmista tehdään välitarkastelu, jossa nähdään, toteutuuko arvio säästöistä suunnitellusti.

Kaupunginhallituksen vastaus:

Sopeuttamistoimet on huomioitu jo osana talousarvioprosessia 2025, mutta sen jälkeen on tehty monia uusia säästötoimenpiteitä ja sopeuttamistoimia. Esimerkiksi alkuvuodesta 2025 talousarvioon tehtiin vielä noin 1 milj. euron lisäsopeuttamistoimet ja onkin tarkoituksenmukaista seurata näiden kaikkien toimien vaikutusta menokehitykseen osana talouden säännöllistä raportointia osavuositarkastuksissa. Sopeutustoimien lisäksi on tärkeä kiinnittää huomiota menojen lisäystarpeisiin ja ymmärryksen luomiseen, että tässä taloudellisessa tilanteessa vain aivan välttämättömimmät lisäresurssoinnit ovat perusteltuja.

Toisin sanoen, talouden resurssien keskittäminen tulevien säästöjen ja menolisäysten arviointiin ja kaikkien sopeutustoimien yhteisvaikutukseen seurantaan on tarkoituksenmukaista.

PÄÄKIRJASTON PERUSKORJAUS

Kun pääkirjaston peruskorjaus kesäkuussa 2020 alkoi, siihen oli varattu v. 2021 talousarviossa 500.000 €, jolla summalla oletettiin remontista selvittävän alle yhdessä vuodessa. - Vuonna 2022 rahaa käytettiin 208.000 € ja vuonna 2023 yht. 313.000 €. Tilivuoden 2024 talousarviossa oli vielä 1.892.000 € varaus ja kuluvalle vuodelle 150.000 € eli yhteensä 2.563.000 €. - Kirjaston irtokalusteisiin on 350.000 € varaus ja lopputilitys urakoitsijan kanssa (mahd. lisätyöt yms.) on vielä tekemättä. Urakkasumma remontista oli 1,4 miljoonaa €. - Väistötiloista kaupunki maksaa 102.000 € / v. eli on maksanut jo tähän mennessä yli 500.000 €.

Pääkirjasto luovutetaan tilaajalle toukokuun puolivälissä ja kirjaston paluumuuton jälkeen peruskorjattu pääkirjasto alkaa taas palvella käyttäjiä elokuun alussa.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN HUOMIO

Pääkirjaston peruskorjaushanke on esimerkki tilanteesta, jossa suunnittelu- ja valmisteluvaiheen resurssit eivät ole olleet riittävät hankkeen laajuuteen nähden. Suunnittelu oli pitkään yhden työntekijän vastuulla, eikä työnjohdollista ohjausta ja resursointia ollut järjestetty hankkeen vaatimalla tasolla. Nähtävissä oli jo useita vuosia ennen korjausurakan tarjouspyyntövaihetta, että suunnitteluresurssi oli riittämätön ja suunnitelmia puuttui merkittävästi.

Hankkeen alkuperäinen kustannusarvio oli 500 000 euroa ja aikatauluksi arvioitiin noin 1,5 vuotta. Toteutuneet kustannukset ovat nousemassa yli kolmeen miljoonaan euroon ja aikataulu venyi lähes viiteen vuoteen. Väistötilojen kustannukset ovat lisänneet kokonaismenoja yli 500 000 eurolla.

Päätöksentekaelimet, kuten lautakunta ja kaupunginhallitus, ovat saaneet hankkeen ongelmista tietoa vasta jälkikäteen. Hankkeen valvonta ja seuranta ovat olleet puutteellisia. Kaupunginjohtajan ja kaupunginhallituksen olisi pitänyt puuttua pääkirjaston peruskorjaushankkeen ongelmiin.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN SUOSITUS

Tarkastuslautakunta suosittelee, että:

- Rakennushankkeiden suunnitteluvaiheen resursointi, työnjohdollinen ohjaus ja vastuunjako arvioidaan huolellisesti jo ennen hankkeen käynnistämistä.
- Hankkeen etenemisen seuranta ja raportointi päätöksentekaelimille varmistetaan säännölliseksi ja ajantasaiseksi.
- Kaupungin hankehallinnan käytännöt ja seurantaohjeet päivitetään, jotta vastaavat ongelmat voidaan ehkäistä tulevilla hankkeilla.
- Tarvittaessa harkitaan ulkopuolisen asiantuntija-arvion tekemistä suurten hankkeiden suunnittelun ja toteutuksen arvioimiseksi.

Kaupunginhallituksen vastaus.

Suunnitteluvaiheen resursointi ja vastuunjako

1. Suunnitteluvaiheiden riittävä resursointi on ollut haastavaa pienessä organisaatiossa. Suunnittelu, varsinkin kulttuurihistoriallisissa rakennuksissa, vaatii enemmän aikaa. Kirjaston urakka ei kestänyt viittä vuotta vaan varsinainen urakka-aika oli n. 1,5 vuotta. Nykyisessä talousarviokäytännössä määrärahat on pääosin varattu rakentamiseen, ei hankesuunnitteluun. Tämä on vaikeuttanut hankkeen kokonaiskustannusarvioiden laadintaa. Jatkossa arvioidaan mahdollisuuksia muuttaa käytäntöä siten, että myös hankesuunnittelulle varataan taloudellisia resursseja.
2. Käytännössä rakennushankkeiden suunnitteluvaiheen resursointi ja vastuunjako on ollut tiedossa jo ennen hankkeen käynnistämistä. Hankkeen alkuvaiheessa on ollut tiedossa projektioorganisaatio ja työnjohdollinen vastuu.

Seuranta ja raportointi

3. Hankkeiden etenemistä seurataan ja seurannasta tiedottamiseen osavuositarkastusten yhteydessä panostetaan. Päätöksentekokelimille raportoidaan säännöllisesti, vähintään neljännesvuosittain, sisältäen tiedot kustannuksista, aikataulusta sekä hankkeen riskeistä.

Hankehallinnan käytäntöjen päivittäminen

4. Kaupungin hankehallinnan käytännöt ja seurantaohjeet ovat päivittäisessä toiminnassa käytössä. Raportointia luottamushenkilöille ja muille kehitetään.

Ulkopuolisen asiantuntijan hyödyntäminen

5. Suurissa ja monimutkaisissa hankkeissa käytetään jo nyt ulkopuolisia asiantuntijoita hankkeen suunnittelussa ja valvonnassa.

PIETOLAN TEKONURMIKENTÄN PARKKIPAIKKA

Pietolan tekonurmikentän parkkipaikan laajennus toteutettiin ilman valtuuston hyväksyntää ja hallintosäännön mukaista toimivaltaa.

Teknisen lautakunnan kokouksessa marraskuussa 2024 kävi ilmi, että noin 120 000 euron lisätyö oli tehty ilman erillistä budjettia, toimituspäätöstä tai tiedottamista. Laajennus ei sisältynyt kaupunginvaltuuston hyväksymään talousarvioon.

Työn toteuttanut työpäällikkö myönsi jälkikäteen, että laajennus tehtiin omavaltaisesti ja että jatkossa vastaavaa ei enää tehdä. Kyseinen päätös ylitti selkeästi viranhaltijoille sallitut hankintavaltuudet (hallintosääntö), eikä päätöstä tehnyt edes tekninen johtaja. Tekninen lautakunta ei ollut asiasta tietoinen ennen työn valmistumista, eikä kaupunginhallitus käsitellyt asiaa. Tämän seurauksena otto-oikeutta ei ollut mahdollista käyttää. Työ ei myöskään täyttänyt poikkeustilanteen edellytyksiä.

Tapaus rikkoo myös useita kuntalain (410/2015) keskeisiä pykäläiä kuten valtuuston budjettivaltaa, kaupunginhallituksen valvontavelvollisuutta ja määrärahojen sitovuutta. Tarkastuslautakunta katsoo, että kyseessä on vakava hallinnon ohjeiden ja lainsäädännön vastainen menettely, joka edellyttää käytäntöjen tarkistamista ja vastuiden selkeyttämistä.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN SUOSITUS

Pietolan parkkipaikkahankkeen menettely osoittaa valvonnassa olleen puutteita. Tarkastuslautakunta katsoo, että tämänkaltaiset menettelyt vaarantavat hyvän hallinnon, budjettikurin ja päätöksenteon läpinäkyvyyden.

Lautakunta suosittelee, että kaupungin johto huolehtii hallintosäännön mukaisten toimivaltarajojen ja päätöksentekoprosessien noudattamisesta kaikilla tasoilla. Lisäksi kaupunginhallituksen tulee varmistaa, että investointihankkeiden valmistelu ja toteutus etenevät vain asianmukaisesti päätettyjen ja budjetoitujen hankkeiden mukaisesti. Tilanteissa, joissa muutoksia tai lisätoimia tarvitaan, on päätökset vietävä selkeästi toimivaltaiselle toimielimelle.

Kaupungin sisäinen valvonta on selvästi pettänyt tässä asiassa ja kaupungin tulee miettiä asianmukaisia seuraamuksia kaupungin työpäällikölle. Sen lisäksi tulee selvittää myös teknisen johtajan osuus asiaan ja se, miksi hän ei keskeyttänyt kyseisen parkkipaikan työmaata, vaikka tekninen johtaja ei olisi tiennyt hankkeesta, hänen olisi pitänyt olla tietoinen siitä.

Kaupunginhallituksen vastaus:

Valtuusto käsitteli talousarviota vuodelle 2024 ja taloussuunnitelmaa vuosille 2024–2026 kokouksessaan 18.12.2023. Talousarvioesityksessä on esitetty, että varataan määräraha 700 000 € jalkapallon täysimittaisen tekonurmikentän rakentamiseksi. Valtuuston talousarviopykälän liitteenä: investointien perustelut, määräraha kohdentuu kohteelle: (1961) tekonurmikenttä, Pietolan pallokentän kunnostaminen.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi määrärahan nettotasolla eli mahdollista avilta saatavaa liikuntapaikka-avustusta ei ollut huomiotu. Nettotasolla määräraha ei siis edes hankekohtaisestikaan ylittynyt, ja ellei Avi olisi myöntänyt avustusta, olisi kustannuksia voitu karsia tai kattaa ne muista palvelualueen hankkeiden kokonaiskustannuksista (valtuuston nähden oleva sitovuustaso).

Yhteenvetona voidaan todeta, että investointi on toteutettu kaupunginvaltuuston hyväksymän talousarviokäytännön mukaisesti, joka on mahdollistanut investointien toteuttamisen palvelualuekohtaisen sitovuustason mukaisena, jolloin tosiasiallista hankekohtaista sitovuustasoa ei ole ollut. Kaupungin talousarviokäytäntö investoinnit on eritelty hankkeittain vain nimi tasolla eikä tarkempia tietoja ole ollut kuvattuna. (Hanke on hyväksytty hankenimellä: 9161 Tekonurmikenttä: Pietolan pallokentän kunnostaminen.)

Kaupungin talousarviokäytäntöjä on kehitetty talousarviota 2026 laadittaessa perustuen kirjanpitojaoston yleisohjeisiin investointien määrärahojen osalta. Huomioitavaa on, että investointien suunnitteluun ja kustannusarvioihin liittyvää epävarmuutta ei voida koskaan kuitenkaan täysin poistaa.

Tarkastuslautakunnalla ei ole työnjohdollista toimivaltaa eikä siten tarkastuskertomuksessa tule ottaa kantaa edes suositusmuotoisesti yksittäisiä viranhaltijoita tai muuta henkilökuntaa koskeviin toimenpiteisiin. On epäasiallista vihjailla sanktioilla ja arvostella yksittäistä henkilöä julkisessa dokumentissa.

UUDEN TALOUS- JA HALLINTOJOHTAJAN REKRYTOINNIN ONNISTUMINEN

Kaupungissa aloitti uusi talous- ja hallintojohtaja 1. elokuuta 2024 seuraten tehtävässä eläkkeelle jäänyttä talousjohtajaa. Uusi henkilö valittiin virkaan kaupunginhallituksen päätöksellä siten, että virkanimike samalla muutettiin talous- ja hallintojohtajaksi. Hallintoasiantuntijan irtisanouduttua tehtävä kattaa hallintoasiat.

Tarkastuslautakunta on saanut läheltä seurata uuden talous- ja hallintojohtajan otetta työtehtäviinsä. Rekrytointi on kaupungin kannalta selvästi onnistunut. Eri toimielinten näkemysten mukaan talous- ja hallintojohtaja on omaksunut haastavan työnsä nopeasti ja on antanut ulospäin asiantuntevan ja määrätietoisen vaikutelman. Talous- ja hallintojohtajan kädenjälki näkyi osittain jo vuoden 2025 osittain muuttuneessa talousarviossa mutta erityisesti vuoden 2024 tilinpäätöskirjassa. Hän on rohkeasti uudistanut kertomuksen rakenteita ja tuonut mukaan runsaasti värejä ja muita visuaalisia elementtejä ja selkeyttä kirjan luettavuuteen.

Positiivisena seikkana pitää vielä tehdä se havainto, että kaupungin BDO-tilintarkastajan ja talousjohtajan yhteistyö näyttää toimivan varsin luontevasti. Sama koskee tarkastuslautakuntaa.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN SUOSITUS

Tarkastuslautakunta suosittaa, että talousjohtaja saisi kaupungin johdolta sellaisen "työrauhan", että hän voisi kaupungin talouden kriisiytyessä keskittyä vain varsinaisiin työtehtäviinsä eli lähinnä talousasioihin ja että saisi tarvittavan tuen työhönsä myös muilta johtoryhmän jäseniltä sekä luottamushenkilöiltä. - Mikäli kaupunkilaiset tekevät kuntalakin perustuvia valituksia tai kanteluita, niihin kaupungin puolesta vastaaminen, jos valitusperuste ajoittuu aikaan ennen 1.8.2024, ei ole hallintojohtajan vaan kaupunginjohtajan tehtävä.

Kaupunginhallituksen vastaus:

Valitusperusteiden ajoittuminen ei välttämättä vaikuta siihen, ketkä vastausten valmisteluun osallistuvat. Vastausten valmisteluun osallistuvat ne, joiden tehtäviin se sisältyy. Esteellisten henkilöiden ei tule osallistua valmisteluun. Tekstissä viitataan sekä talousjohtajaan että hallintojohtajaan, selvyudeksi todetaan, että nimike on talous- ja hallintojohtaja.

7 Toimenpide-ehdotukset

Tarkastuslautakunta saattaa arviointinsa kaupungin talouden ja strategian tavoitteiden toteutumisesta valtuustolle tiedoksi ja edellyttää, että kaupunginhallitus antaa oman lausuntonsa havainnoista lokakuun loppuun mennessä.

Lisäksi lautakunta toimenpiteenään suosittaa kaupunginhallitusta ryhtyvän toimenpiteisiin edellä eri "suositus" -kohtiin koottujen hallinnon parantamistoimissa sekä niissä mainittujen epäkohtien korjaamiseksi.

Uudenkaupungin pääkirjasto